



Тема 6: Держава і право Буржуазної Англії (XVII-XIX ст.ст.)

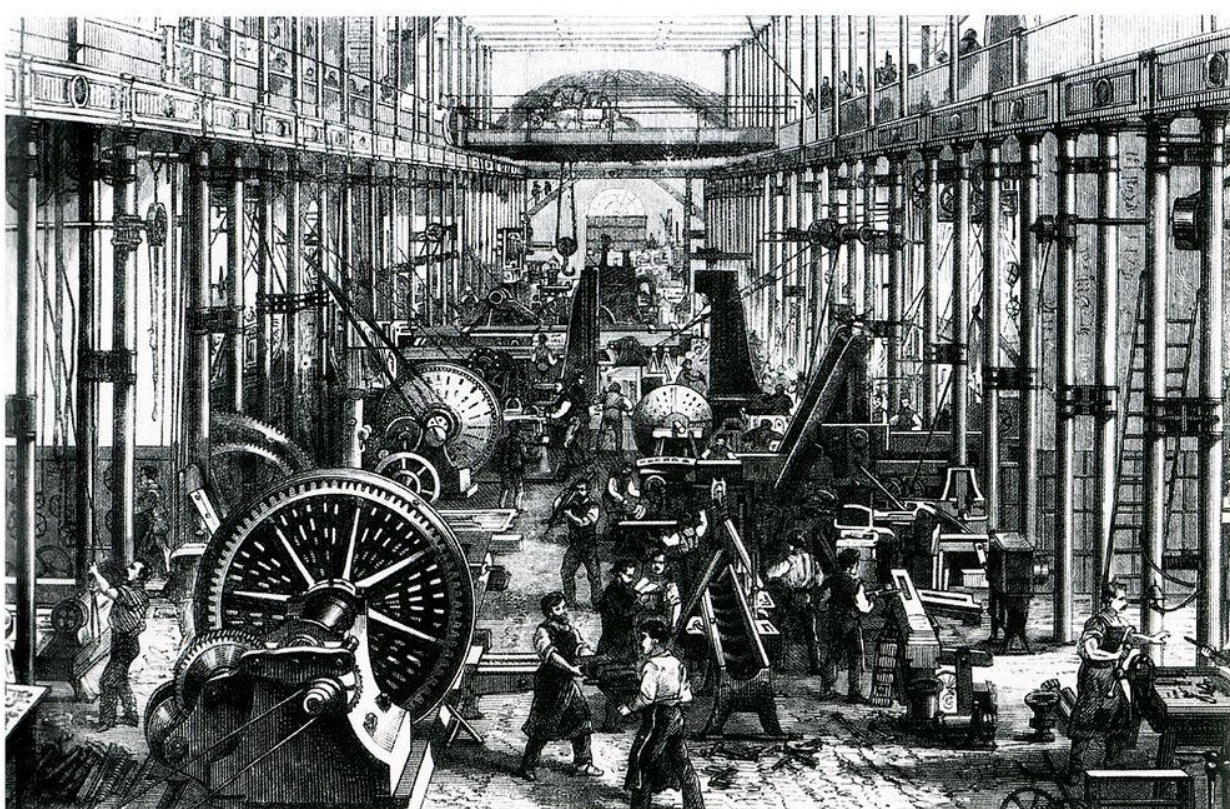
План

1. Особливості буржуазної революції в Англії

2. Етапи революції

3. Утвердження конституційної монархії





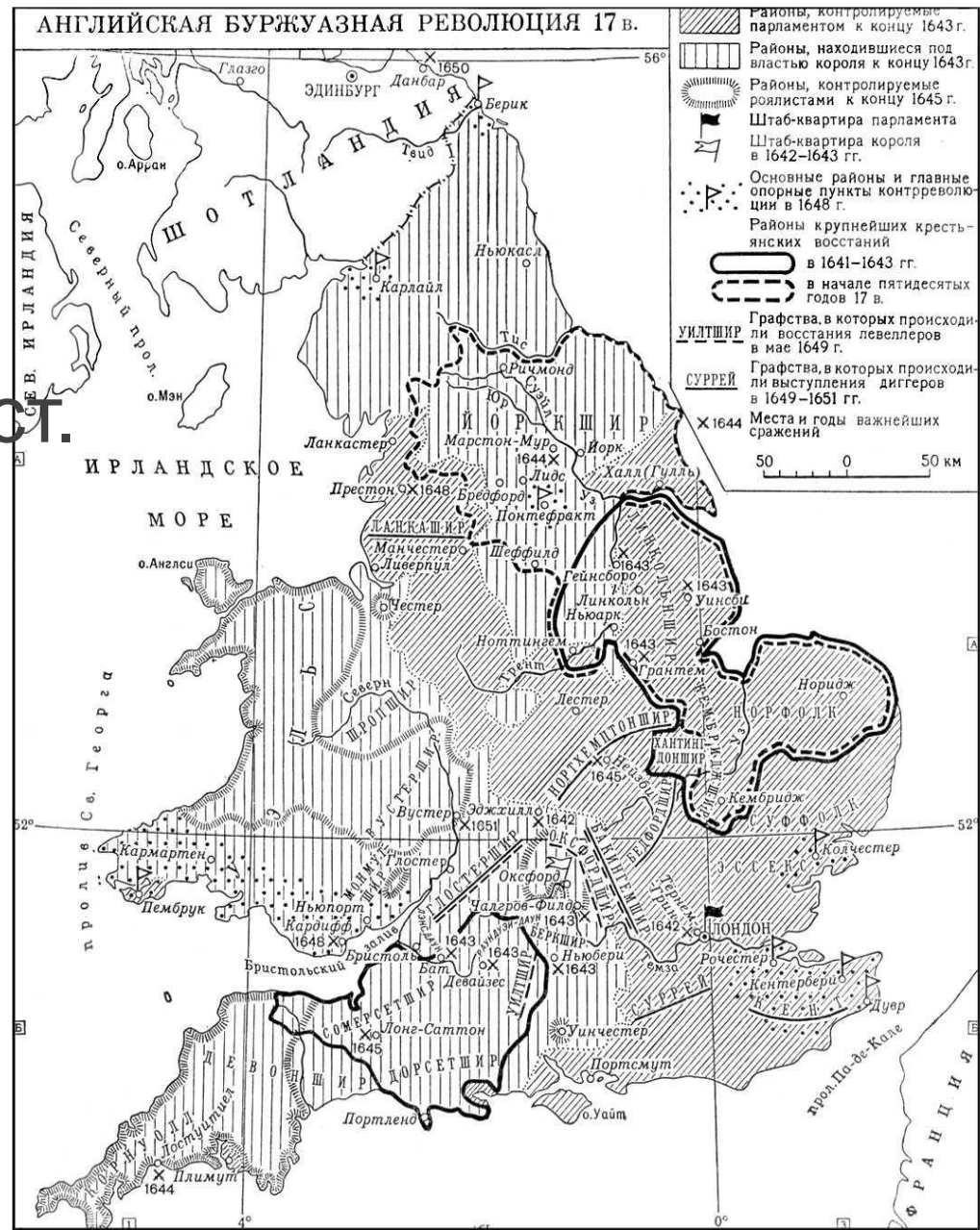
Новий час
У XV-XVII ст.
відбувся перехід
від
Середньовіччя
до Нового часу.
Це
період розкладу
феодалного

► **Капіталізм** це суспільний лад, за якого і зародження
утворюються два великих класи: капіталістів і капіталізму.
найманих робітників. **Капіталісти** були
власниками ремісничих майстерень,
мануфактур, крамниць, транспорту і наймали
за певну плату вільних людей – **найманих**
робітників

- Капіталізм починає стверджуватися в Європі в ході **буржуазних (капіталістичних) революцій**, у яких брали участь різні верстви населення: селяни, городяни та частина феодалів, які почали використовувати капіталістичні методи господарювання.



Англійська революція XVII ст. була першою великою буржуазною революцією, яка проголосила принципи буржуазного суспільства і держави.



Причиною революції є невдоволення значної частини населення (дворян, ремісників, купців, селян) феодальними порядками і монархією, особливо непомірними зборами у скарбницю.



Династія Стюартів не мала авторитету у населення, розтрачувала величезні державні кошти, рідко скликала парламент

Передумови революції:

формування капіталізму (розвиток мануфактур, торгівлі, застосування найманої праці в сільському господарстві та промисловості), перешкодження феодальних відносин розвитку економіки

велика роль буржуазії в економіці та безправ'я у політиці.



Характерні риси революції:

1. буржуазія виступила проти феодальної монархії в союзі не з народом, а з новим дворянством (джентрі)

2. ідеологічна основа революції – реформування церкви

3. незавершеність революції, зокрема, збереження монархії, станових відмінностей, політичної нерівності, феодальної залежності селян.

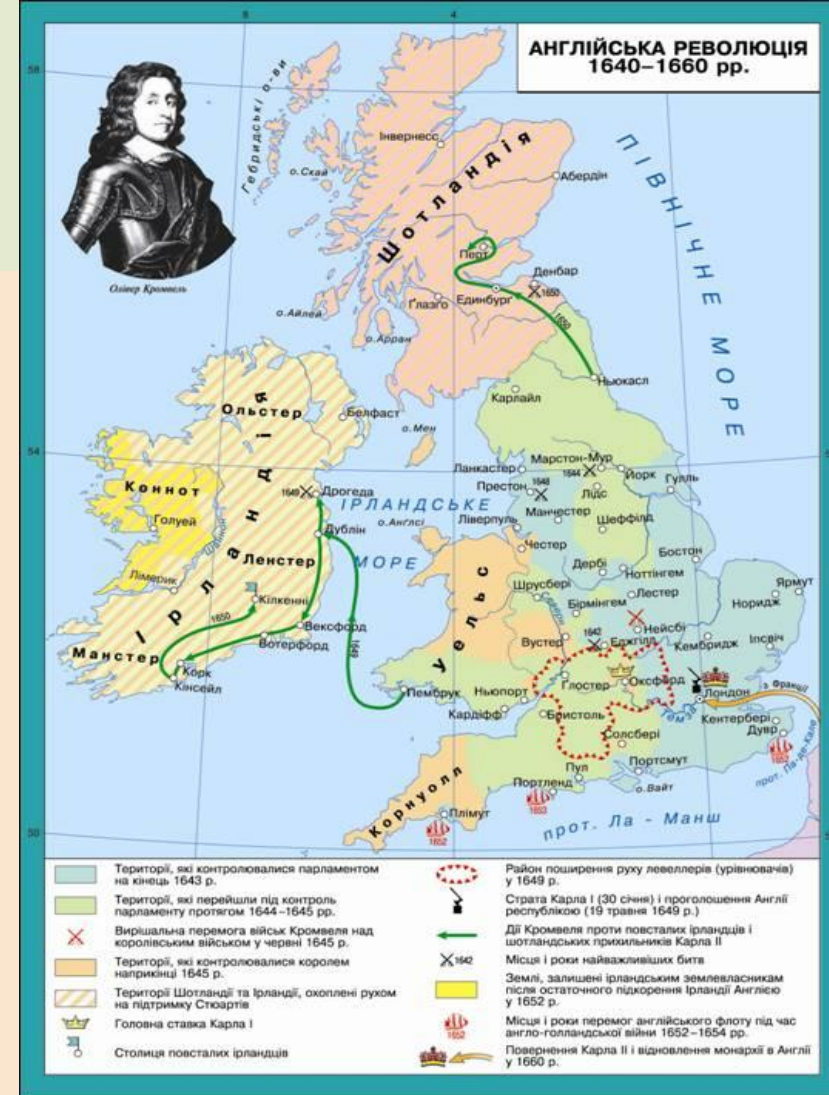
Опозиція монархії (пуритани)

поділялися на три течії:

- **1. пресвітеріани** (верхівка буржуазії та джентрі) прагнули обмеження королівської влади, встановлення конституційної монархії
- **2. індепенденти** (середнє та дрібне дворянство і буржуазія, очолювані О. Кромвелем) вимагали, крім того, визнання невід'ємних прав підданих
- **3. левелери** (дрібна буржуазія, міщани та селяни) вимагали проголошення республіки, загальної рівності, загального чоловічого виборчого права, повернення общинам земель, свободу торгівлі і промисловості, пропорційне оподаткування

Етапи революції:

- 1 етап (1640-1649) – встановлення конституційної монархії
- 2 етап (1649-1653) – індепендентська республіка
- 3 етап (1653-1660) – протекторат (диктатура)



У 1660-1689 рр. – відбувається відновлення монархії, затверджується конституційна форма монархії

програмою революції стала

ПЕТИЦІЯ ПРО ПРАВО 1628 р.

Вона містила перелік зловживань королівської влади і прохань парламенту до короля, спрямованих на обмеження прав короля щодо життя та майна підданих

➤ Зокрема, були прохання заборонити:

- стягнення податків, не затверджених парламентом
- ув'язнення за відмову сплачувати незаконні податки
- скасувати надзвичайні суди

Король розпустив парламент і 11 років правив самотійно



1 етап революції

- “Довгий парламент” прийняв низку документів щодо обмеження влади короля:
- про право парламенту на імпічмент (відповідальність вищих посадових осіб)
 - про обов’язкове скликання парламенту раз на три роки
 - про ліквідацію надзвичайних судів
 - про недоторканість майна

Так була скасована абсолютна монархія і встановлена обмежена (конституційна) монархія

У 1641 р. парламент прийняв
**Велику ремонстрацію, яка
закріпила:**



**Виключне право парламенту на
призначення та звільнення чиновників**

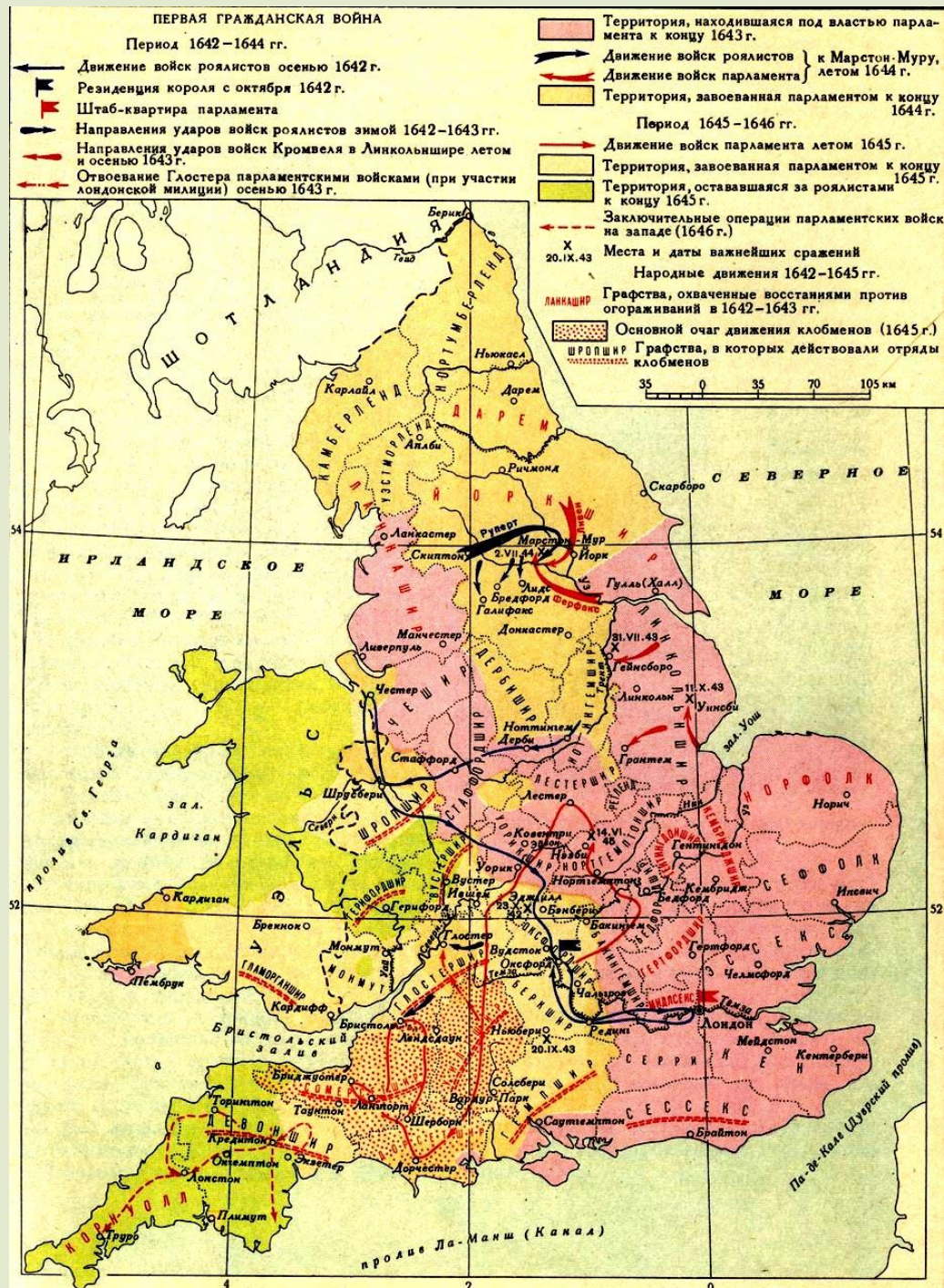
**створення відповідального перед
парламентом уряду**

встановлення протестантської церкви

свободу торгівлі та підприємництва

**Ремонстрація не була затверджена
королем.**

Розпочалася перша громадянська війна 1642-1647 р., яка завершилася перемогою опозиції.





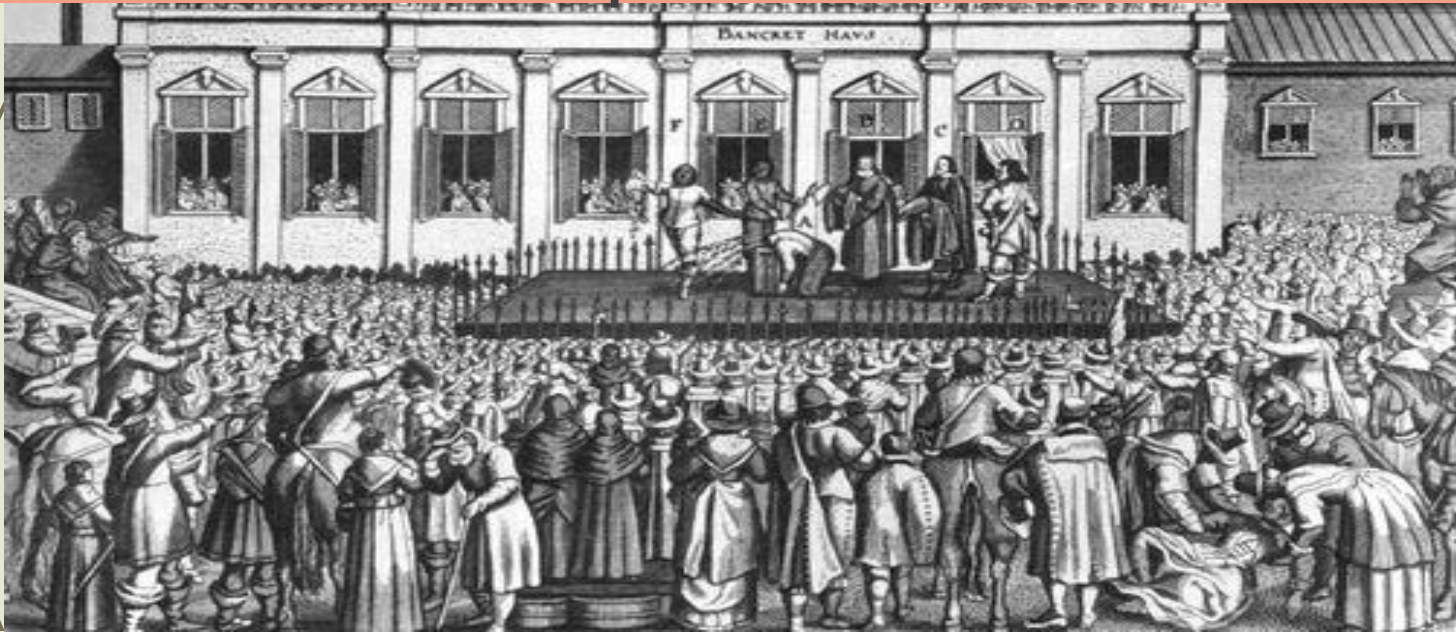
**Закони парламенту
під час війни:**

**про
перетворення
феодалних
володінь на
приватну
власність**

**ордонанс про нову
модель 1645 р.
передбачав
створення постійної
утримуваної
державою армії з
селян та ремісників,
офіцери мали
призначатися за
здібностями**

**про законність
конфіскацій селянських
земель (селяни
залишилися залежними
від землевласників)**

- Поглибився конфлікт парламенту з більшістю армії, очолюваною левелерами. У парламенті загострилася боротьба між пресвітеріанами, які прагнули припинення революції, та індепендентами.
- Розпочалася друга громадянська війна 1648-1649 р.



2 етап революції – індепенденська республіка

У 1649 р. палата обшин проголосила себе органом верховної влади та проголосила Англію республікою

Королівське звання і верхня палата парламенту були скасовані

Фактичне керівництво здійснювала військова рада, очолювана Кромвелем



Поглибився конфлікт між індепендентами, які прагнули припинення революції, і левелерами

3 етап революції - протекторат Кромвеля

У 1653 році індепенденти встановили військову диктатуру офіційно названу "протекторатом".

Вища законодавча влада доручалася лорду-протектору та однопалатному парламенту.

Виконавча – лорду-протектору та державній раді.

Державний лад був юридично закріплений Конституцією 1653 р. під назвою «Знаряддя управління».



Лорд-протектор мав широкі повноваження

Реставрація монархії

У 1660 р. парламент відновив палату лордів і конституційну монархію.

У Бредській декларації 1660 р. король обіцяв, що парламент вирішуватиме найважливіші питання про утримання армії, землі роялістів, прощення учасників революції, віросповідання.

Прагнення короля Карла II і його спадкоємця Якова II відновити абсолютизм викликали широке невдоволення в країні



У 1679 р. парламент
затвердив **Акт про
краще
забезпечення
свободи підданих
та попередження
ув'язнень за
морями (Хаббас**



Акт містив низку принципів справедливого і демократичного правосуддя:

- презумпція невинуватості
- дотримання законності при затриманні
- швидкий та оперативний суд за відповідною процедурою тощо

У 1688 р. відбувся дворський переворот з метою заміни Якова II більш "зручним" монархом, який одержав назву "Славна революція"



БІЛЬ ПРО ПРАВА 1689

р. затвердив місце парламенту в системі державних органів



- заборонялося без згоди парламенту призупиняти дію законів, стягувати податки, збирати і утримувати армію в мирний час
- установлювалася свобода слова у парламенті, виборів до парламенту, право звернення з петиціями до короля
- парламент мав обов'язково скликатися раз на 3 або 7 років
- встановлювалася відповідальність міністрів

Закон про спадкування престолу або акт про улаштування 1701 р. містив обмеження королівської влади:



- усі акти виконавчої влади мали затверджуватися, крім короля, ще й відповідним міністром
- король позбавлявся права помилювання міністрів, засуджених парламентом в порядку імпічменту
- призначені королем судді працювали лише у разі відповідної поведінки і відсторонювалися

З того часу в Англії остаточно
затверджується конституційна,
обмежена парламентом, монархія



На межі XVII-XVIII
ст. в Англії
сформувалися
найважливіші
інститути
буржуазного
державного права:



1. верховенство парламенту в галузі законодавчої влади
2. виключне право парламенту затверджувати бюджет і формувати армію
3. принцип незмінюваності суддів



Використана література:

- ▶ Історія держави і права зарубіжних країн: Навчальний посібник /О.М. Джужа, Т.А. Третьякова, В.С. Калиновський, О.І. Анатольєва та ін. – К.: НАВС, 2012.
- ▶ Тематичний довідник з історії держави і права зарубіжних країн / Т.А. Третьякова, О.І. Анатольєва, С.В.Губар. – К., 2007. – 159 с.
- ▶ История государства и права зарубежных стран: Учебник для вузов: В 2 ч. / Под ред. Н. А. Крашенинниковой, О. А. Жидкова. - М., 1998-1999.
- ▶ Берг М. А. Кромвель и его время. - М., 1990.